

Asia C-441/19**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä****Jättämispäivä:**

12.6.2019

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin: Rechtbank Den Haag, 's-Hertogenboschin toimipaikka
(Alankomaat)**Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:**

12.6.2019

Kantaja:

TQ

Vastaaja:

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

Pääasian kohde

Vastaaja on 23.3.2018 tehdyllä päätöksellä (jäljempänä riidanalainen päätös) evännyt kantajan turvapaikan ja hylännyt määräaikaisen oleskeluluvan myöntämistä koskevan hakemuksen perusteettomana. Päätös sisältää kantajaa koskevan paluuelvoitteen, mutta siinä myönnetään myös lähdön lykkääminen toistaiseksi. Kantaja nosti riidanalaisesta päätöksestä kanteen ennakkoratkaisupyynnön esittäneessä tuomioistuimessa.

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeudellinen perusta

Pyyntö esitetään SEUT 267 artiklan ja unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 107 artiklan nojalla.

Ennakkoratkaisupyynnössä on lähinnä kysymys siitä, ovatko vastaajan toimintaperiaatteet ja käytäntö yhteensopivia direktiivin 2008/115/EY 5 artiklan johdantolauseen ja a alakohdan, 6 artiklan 1 ja 4 kohdan, 8 artiklan 1 kohdan ja 10 artiklan, direktiivin 2011/95/EU 15 artiklan sekä Euroopan unionin

perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 4 ja 24 artiklan kanssa. Erityisemmin kysymykset koskevat sitä, että ilman huoltajaa matkustava alaikäinen, joka on yli 15-vuotias, velvoitetaan palaamaan lähtömaahansa ilman, että viranomaiset selvittävät ensin, onko kyseisessä maassa lähtökohtaisesti järjestetty asianmukainen vastaanotto ja onko se käytettävissä.

Ennakkoratkaisukysymykset

1. Onko direktiivin 2008/115/EY (jäljempänä palauttamisdirektiivi) 10 artiklaa, luettuna yhdessä perusoikeuskirjan 4 ja 24 artiklan, palauttamisdirektiivin johdanto-osan 22 perustelukappaleen ja 5 artiklan johdantolauseen ja a alakohdan sekä direktiivin 2011/95/EU (jäljempänä määrittelydirektiivi) 15 artiklan kanssa, tulkittava siten, että jäsenvaltion viranomaisten on, ennen kuin ilman huoltajaa matkustavalle alaikäiselle määrätään paluovelvoite, hankittava varmuus ja selvitys siitä, onko alkuperämaassa joka tapauksessa lähtökohtaisesti järjestetty asianmukainen vastaanotto ja onko se saatavilla?
2. Onko palauttamisdirektiivin 6 artiklan 1 kohtaa, luettuna yhdessä perusoikeuskirjan 21 artiklan kanssa, tulkittava siten, etteivät jäsenvaltiot saa tehdä ikään perustuvaa eroa laillisen alueella oleskelun sallimisen yhteydessä, jos vahvistetaan, ettei ilman huoltajaa matkustava alaikäinen voi saada pakolaisen asemaa tai toissijaista suojelua?
3. Onko palauttamisdirektiivin 6 artiklan 4 kohtaa tulkittava siten, että jos ilman huoltajaa matkustava alaikäinen ei noudata paluovelvoitettaan eikä jäsenvaltio suorita mitään konkreettisia toimia maasta poistamiseen ryhtymiseksi, paluovelvoitetta on lykättävä ja näin ollen laillinen oleskelu on sallittava? Onko palauttamisdirektiivin 8 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että palauttamispäätöksen antamista ilman huoltajaa matkustavalle alaikäiselle suorittamatta tämän jälkeen maastapoistamistoimia ennen kuin kyseinen ilman huoltajaa matkustava alaikäinen täyttää 18 vuotta on pidettävä vilpittömän yhteistyön periaatteen ja yhteisön sisäistä lojaliteettia koskevan periaatteen vastaisena?

Unionin oikeussäännöt, joihin viitataan

Jäsenvaltioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi 16.12.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/115/EY 5 artiklan johdantolause ja a alakohta, 6 artiklan 1 ja 4 kohta, 8 artiklan 1 kohta ja 10 artikla

Vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua,

yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle 13.12.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU 15 artikla

Perusoikeuskirjan 4 ja 24 artikla

Kansalliset oikeussäännöt, joihin viitataan

Vuoden 2000 ulkomaalaislain (Vreemdelingenwet 2000) 14 § 1 momentin johdantolause ja e kohta, 28 ja 64 §

Vuoden 2000 ulkomaalaisasetuksen (Vreemdelingenbesluit 2000) 3.6a §

Ulkomaalaisista vuonna 2000 annetun yleiskirjeen (Vreemdelingencirculaire 2000) B8/6 kohta

Yhteenveto tosiseikoista ja menettelystä pääasiassa

- 1 Kantaja on syntynyt 14.2.2002 Guineassa. Hän ei tiedä, missä hänen vanhempansa oleskelevat, eikä hän tunne muita perheenjäseniä. Hän tuli Alankomaihin Nigeriasta peräisin olevan välihenkilön kautta Sierra Leonessa oleskelun jälkeen. Hän joutui Alankomaissa ihmiskaupan ja seksuaalisen väkivallan uhriksi. Ennakkoratkaisupyyntöä koskevasta päätöksestä käy ilmi, että hänet on nykyisin sijoitettu sijaisperheeseen Alankomaissa.
- 2 Hän on jättänyt turvapaikanhakijan määräaikaista oleskelulupaa koskevan hakemuksen. Hakemus hylättiin perusteettomana (riidanalainen päätös). Vastaajan mukaan kantaja ei voi saada oleskelulupaa turvapaikkaoikeuden perusteella. Kantaja oli turvapaikkahakemuksen jättämisaikana yli 15-vuotias, joten hän ei voi vastaajan mukaan saada tavallista oleskelulupaa, joka perustuu alaikäisiin sovellettavaan niin kutsuttuun ilman omaa syytä -periaatteeseen. Riidanalainen päätös sisältää myös palauttamispäätöksen. Lähdön lykkääminen lääketieteellisten syiden perusteella hyväksyttiin riidanalaisessa päätöksessä toistaiseksi, mutta hylättiin myöhemmällä päätöksellä lääkärin tutkimuksen jälkeen.

Pääasian asianosaisten keskeiset perustelut

- 3 Riita koskee lähinnä vastaajan toimintaperiaatteita ja käytäntöä, joka liittyy paluuvetoa asettamiseen ilman huoltajaa matkustaville yli 15-vuotiaille alaikäisille. ”Ilman omaa syytä -periaatteen” perusteella alaikäisille, jotka eivät ole täyttäneet 15 vuotta, myönnetään ”ilman huoltajaa tulleen alaikäisen ulkomaalaisen” -oleskelulupa (jäljempänä AMV-oleskelulupa), koska heidät katsotaan ennen kyseisen iän saavuttamista ”syyttömiksi” omaan tilanteeseensa. Tällainen oleskelulupa myönnetään sen jälkeen, kun on selvitetty, ettei alkuperämaassa ole järjestetty asianmukaista vastaanottoa. Viisitoista vuotta täyttäneille alaikäisille tällaista selvitystä ei enää tehdä, ja heidän katsotaan pystyvän palaamaan itsenäisesti alkuperämaahansa.

- 4 Pääasiassa on riidatonta, ettei kantaja voi saada Alankomaissa turvapaikkasuojelua ennen hänen Alankomaihin tuloaan tapahtuneiden tosiseikkojen perusteella. Kantaja katsoo kuitenkin, että AMV-oleskelupa evättiin häneltä perusteettomasti. Hänen mukaansa AMV-toimintaperiaate on kohtuuton tai ainakin sen seuraukset ovat erityisten olosuhteiden vuoksi hänen tilanteessaan kohtuuttomia. Kantaja oli häntä koskevan turvapaikkahakemuksen jättöhetkellä vain neljä kuukautta yli viidentoista, eikä vastaaja ole ottanut hänen etuaan lapsena riittävästi huomioon päätöksenteossa. Lisäksi hän väittää, ettei hänellä ole alkuperämaassaan asianmukaista vastaanottoa ja että vastaajalla on tältä osin aktiivinen selvitysvelvollisuus. Kantaja vetoaa myös siihen, että hänellä on oikeus suojeluun terveydellisten ongelmiansa takia.

Yhteenveto ennakkoratkaisupyynnön perusteista

- 5 Päätöksestä seuraa, että kantajalla on laillinen oikeus oleskeluun niin kauan kuin hän käyttää oikeuskeinoa. Heti, kun ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin antaa tuomion, palauttamispäätös ja poistumisvelvoite palaavat voimaan. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin huomauttaa, että vastaaja lykkää oikeusvaikutuksia siis yksinomaan prosessuaalisista syistä, jotta välttyään siltä, että kantaja voidaan poistaa maasta ja kärsisi siten vakavaa ja pysyvää vahinkoa ennen kuin tuomioistuin on voinut antaa tuomion. Oikeuskeinoon käyttämisen seurauksena vastaajan myöntämällä lykkäävällä vaikutuksella ei siis ole annettu asiaperusteista päätöstä kantajan palauttamispäätöksestä nostamasta kanteesta. Näin ollen kyseessä on todellinen riita-asia, eikä unionin tuomioistuimelle esitetä luonteeltaan hypoteettista kysymystä.
- 6 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin toteaa, että ajanjakso palauttamispäätöksen antamisesta ilman huoltajaa matkustavalle alaikäiselle tosiasialliseen paluuseen herättää oikeudellisia ongelmia, kun otetaan huomioon lapsen etu yleisesti sekä erityisesti kantajalle aiheutuvat vakavat seuraukset.
- 7 Muiden ilman huoltajaa matkustavien alaikäisten, jotka eivät ole vielä täyttäneet 15 vuotta, osalta tutkitaan siinä yhteydessä, kun turvapaikkamenettelyssä arvioidaan, voidaanko oleskelulupa myöntää tavallisilla perusteilla, tarkemmin, onko alkuperämaassa saatavilla asianmukainen vastaanotto. Jos alkuperämaassa ei ole asianmukaista vastaanottoa ja alaikäinen ei voi tästä syystä palata sinne, oleskelulupa myönnetään.
- 8 Jos asianmukainen vastaanotto on olemassa, ilman huoltajaa matkustava alaikäinen, joka ei ole vielä täyttänyt 15 vuotta, ei voi saada oleskelulupaa, minkä seurauksena turvapaikkahakemus hylätään, jos oikeutta suojeluun ei ole. Tällainen hylkäyspäätös on samalla myös palauttamispäätös.
- 9 Päätöksen tekevällä viranomaisella on siis tilanteissa, joissa se haluaa hylätä sellaisen ilman huoltajaa matkustavan alaikäisen turvapaikkahakemuksen, joka ei

ole vielä täyttänyt 15 vuotta, velvollisuus selvittää arvioinnin yhteydessä, onko alkuperämaassa järjestetty asianmukainen vastaanotto.

- 10 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin katsoo, että palauttamisdirektiivin 10 artiklan 2 kohta koskee ilman huoltajaa matkustavien alaikäisten maasta poistamista. Palauttamisdirektiivin 10 artiklan 2 kohdassa säädetyn selvitysvelvollisuuden, joka on täytettävä ennen kuin maasta poistamista koskeva päätös voidaan tehdä, taustalla on ilman huoltajaa matkustavien alaikäisten erityinen haavoittuvaisuus. Maasta poistaminen maahan, jossa ei ole järjestetty asianmukaista vastaanottoa alaikäisyyden ajalle, on ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mukaan kiistattomasti lapsen edun vastaista.
- 11 Kun jäsenvaltio tekee maasta poistamista koskevan päätöksen, alaikäisen ei joka tapauksessa tarvitse itse järjestää paluutaan, ja lisäksi hänellä on saattaja maasta poistumisen ja alkuperämaahan saapumisen aikana. Jos ilman huoltajaa matkustava alaikäinen poistuu maasta itsenäisesti paluovelvoitteen mukaisesti, on kyse tilanteesta, josta direktiivissä ei ole säädetty. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin katsoo, että alaikäinen ei ole alaikäinen pelkästään henkiseltä, fyysiseltä ja sosiaalis-emotionaaliselta kehitykseltään vaan myös oikeudellisen asemansa puolesta. Se toteaa, ettei ilman huoltajaa matkustavan alaikäisen voida katsoa kykenevän kantamaan vastuuta paluustaan itsenäisesti haavoittuvuutensa takia.
- 12 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee tästä syystä unionin tuomioistuimelta sitä, onko unionin lainsäätäjät laatinut palauttamisdirektiivin puutteellisesti tai onko palauttamisdirektiivin 10 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että siinä tarkoitettu selvitys on suoritettava aina ennen kuin ilman huoltajaa matkustava alaikäinen velvoitetaan poistumaan unionin alueelta itsenäisesti. Kyseisen säännöksen sanamuodosta voidaan päätellä, että avun tarjoamista lapsen etu asianmukaisesti huomioon ottaen edellytetään vain ennen palauttamispäätöksen tekemistä. Tästä seuraisi kuitenkin se, että näiden suojalausekkeiden soveltamista edellytetään vain turvapaikkamenettelyn aikana ja siihen saakka, kunnes turvapaikkahakemuksen hylkäävä päätös on tehty. Tämä tulkinta merkitsisi, ettei palauttamisdirektiivin 10 artikla kata ajanjaksoa saman artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen palauttamispäätöksen ja 2 kohdassa tarkoitettujen maasta poistamisen välillä. Tuona ajanjaksona, joka kuuluu palauttamispäätöksen tekemisestä maasta poistamiseen, jäsenvaltiolla ei siten olisi mitään erityistä huolenpitovelvoitetta. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin kuitenkin katsoo, että tällainen tulkinta olisi lapsen edun vastainen.
- 13 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyytää unionin tuomioistuinta antamaan ratkaisun myös siitä, seuraako palauttamispäätöksestä ilman huoltajaa matkustavalle alaikäiselle aiheutuvasta velvoitteesta oleskella alkuperämaassa, jossa ei ole järjestetty asianmukaista ja saatavilla olevaa vastaanottoa, että hänet on saatettu tilanteeseen, jota on pidettävä perusoikeuskirjan 4 artiklan ja määritelmädirektiivin 15 artiklan 2 kohdan vastaisena. Jos tähän on vastattava myöntävästi, ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pohtii, onko tällöin

annettava toissijaista suojelua, jos tosiasiallisesti saatavilla olevaa asianmukaista vastaanottoa ei tosiaan ole järjestetty.

- 14 Ennakkoratkaisupyyntöön esittäneen tuomioistuimen mukaan on löydettävä ratkaisu, jonka avulla jäsenvaltiot yhtäältä täyttävät vaatimuksen siitä, että palauttamispäätös tehdään silloin, kun on vahvistettu, ettei kyseessä voi olla laillinen oleskelu, samalla kun ne toisaalta asettavat lapsen edun etusijalle siten kuin lapsen oikeuksista tehdyssä yleissopimuksessa, perusoikeuskirjassa ja palauttamisdirektiivissä edellytetään. Se katsoo, että paluuelvoitteen lykkääminen voi olla tällainen ratkaisu, joka selventää tilannetta ilman huoltajaa matkustavalle alaikäiselle itselleen.
- 15 Ennakkoratkaisupyyntöpäätöksen mukaan Alankomaiden lainsäädännössä ja politiikassa ei selitetä tapaa, jolla lapsen etu otetaan huomioon ja miten sitä punnitaan ilman huoltajaa matkustavan alaikäisen, joka on vähintään 15-vuotias, palauttamista koskevassa päätöksenteossa. Riidanalaisesta päätöksestä ei käy selvästi ilmi, miten paluuelvoitteen määräämisen yhteydessä on täytetty perusoikeuskirjan 24 artiklassa ja palauttamisdirektiivin johdanto-osan 22 perustelukappaleessa ja 5 artiklassa asetettu velvoite. Vastaaja ei ole mennyt pidemmälle kuin arvioinut kysymystä siitä, tarvitseeko kantaja turvapaikkaoikeuteen perustuvaa suojelua. Vastaaja on tämän lisäksi ilmoittanut, ettei kantaja ole perustellut, miten päätös on lapsen edun vastainen. Ennakkoratkaisupyyntöön esittänyt tuomioistuin toteaa kuitenkin, ettei todistustaakka ole kantajalla vaan että vastaaja on velvollinen ottamaan lapsen edut huomioon ja ilmaisemaan selvästi, mikä lapsen etu on ja miten kyseinen etu on otettu huomioon.
- 16 Ennakkoratkaisupyyntöön esittänyt tuomioistuin katsoo, että kantaa, jonka mukaan kantaja ei voi palata alkuperämaahansa, koska hänellä ei ole vanhempia, on arvioitava palauttamispäätöksen lainmukaisuuden tutkinnan yhteydessä eikä tosiasiallisen maasta poistamisen vastustamisen yhteydessä. Kun otetaan huomioon paluuelvoitteen määräämisestä kantajalle aiheutuvat seuraukset sekä perusoikeuskirjan 47 artiklassa, palauttamisdirektiivin 13 artiklassa ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä vahvistettu oikeus oikeussuojaan ja oikeus *tehokkaiisiin oikeussuojakeinoihin* (effective remedy), kantajalle on suotava oikeus saattaa palauttamispäätöksen lainmukaisuus tuomioistuimen tutkittavaksi siinäkin tapauksessa, ettei palauttamispäätös johda välittömästi maasta poistamiseen. Se, että palauttamispäätöksen vastustamiseen on oltava käytettävissä oikeussuojakeino, seuraa myös palauttamisdirektiivin 12 artiklasta, jossa säädetään muun muassa, että palauttamispäätöksen on sisällettävä tiedot käytettävissä olevista oikeussuojakeinoista.
- 17 Rechtbank haluaa näin ollen tiedustella unionin tuomioistuimelta, onko palauttamisdirektiivin 10 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että palauttamispäätös voidaan tehdä vain, jos asianmukaista vastaanottoa koskeva selvitys on tehty. Rechtbank pyytää unionin tuomioistuinta ilmoittamaan seikkaperäisesti, onko erotettava toisistaan tilanteet, joissa lähtökohtaisesti on järjestetty asianmukainen

vastaanotto, ja tilanteet, joissa tosiasiaa on saatavilla asianmukainen vastaanotto, ja voivatko nämä arvioinnit tapahtua tai onko näiden arviointien tapahduttava eri ajankohtina, ja missä laajuudessa ilman huoltajaa matkustava alaikäinen voi vastustaa niitä.

- 18 Vastaaja on määrännyt kantajalle paluuelvoitteen, mutta se ei ole suorittanut toimia, joita edellytetään, jotta kantaja voitaisiin poistaa maasta ilman huoltajaa matkustavana alaikäisenä. Rechtbank tiedustelee unionin tuomioistuimelta, onko tällainen menettely sallittua palauttamisdirektiivin 6 artiklan 4 kohdassa säädetty huomioon ottaen. Edellä mainitun säännöksen mukaan on mahdollista lykätä tehtyä palauttamispäätöstä. Rechtbank katsoo, että vastaajan menettely viittaa siihen, että näin on de facto myös toimittu kantajan tapauksessa. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin huomauttaa, ettei edellä mainittu säännös koske tehokkaan oikeussuojakeinon käyttämiseen liittyvää oikeusvaikutusten tilapäistä lykkäämistä (ks. tuomio 19.6.2018, Gnandi, C-181/16, EU:C:2018:465 ja määräys 5.7.2018, C.J. ja S., C-269/18 PPU, EU:C:2018:544) vaan palauttamispäätöksen lykkäämistä.
- 19 Sen sijaan, että vastaaja suorittaisi maastapoistamistoimet, se ilmeisesti odottaa, että kantaja täyttää 18 vuotta ja tulee oikeudellisesti täysi-ikäiseksi, jolloin palauttamisdirektiivin 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua selvitystä ei enää edellytetä. Siksi rechtbank tiedustelee, onko palauttamisdirektiivin 6 artiklan 4 kohtaa tulkittava siten, että palauttamispäätöksen lykkäämisen on tapahduttava de iure, minkä jälkeen laillinen oleskelu on sallittava. Vastaajan menettelystä seurannut tilanne on oikeudelliselta luonteeltaan tilanne, jossa laittomuuksiin ei tietoisesti puututa (sietäminen). Näin ollen kantajalla ei ole laillista oleskelulupaa, eikä hän siten saa myöskään Alankomaiden viranomaisten myöntämää henkilöllisyystodistusta, jonka avulla hän voisi tarvittaessa todistaa henkilöllisyytensä. Kantaja on kuitenkin sijoitettu sijaisperheeseen, hänen käytettävissään ovat terveydenhuollon palvelut, ja hän voi seurata Alankomaissa opetusta siihen saakka, kunnes hän täyttää 18 vuotta. Kantaja on ilmaissut kokevansa tilanteensa hyvin epävarmaksi, ja häntä hoitaneet lääkärit ovat ilmoittaneet, että tällaisella menettelyllä on haitallisia vaikutuksia kantajan terveyteen.
- 20 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tekee tosiseikkojen perusteella sen johtopäätöksen, että kantaja täyttää kaikki edellytykset, jotka tavallisen oleskeluluvan saamiselle ”ilman omaa syytä -periaatteen” perusteella on asetettu, paitsi ikää koskevan edellytyksen. Kantaja oli 15 vuotta ja neljä kuukautta, kun hän teki turvapaikkahakemuksen. Jos vastaaja aikoo odottaa, että kantajasta tulee täysi-ikäinen, jotta se voisi sitten poistaa hänet maasta ilman selvitystä siitä, onko hänen alkuperämaassaan järjestetty asianmukaista vastaanottoa, kyseessä on ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mukaan palauttamisdirektiivin säännösten kiertäminen.
- 21 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin viittaa myös palauttamisdirektiivin 8 artiklan 1 kohtaan, jossa säädetään, että jäsenvaltioiden

on vahvistettava tehokkaat maasta poistamista koskevat toimintaperiaatteet ja pantava ne täytäntöön. Sen mukaan vastaajalla on myös toisiin jäsenvaltioihin nähden velvoite tosiasiaissa poistaa unionin alueella laittomasti oleskelevat ilman huoltajaa matkustavat alaikäiset kolmansien maiden kansalaiset tai, jos tämä ei ole palauttamisdirektiivin 10 artiklan 2 kohdassa säädetty edellytykset huomioon ottaen mahdollista, sallia laillinen oleskelu. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin viittaa tässä yhteydessä SEU 4 artiklan 3 kohdassa vahvistettuun vilpittömän yhteistyön periaatteeseen.

TYÖASIAKIRJA